

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات تجدیدی - شهریور ۱۳۸۹

پاسخنامه

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۳
تاریخ :	۸۹/۶/۲۵	ساعت :	۱۸

نام کتاب: شرح سیوطی، از باب اعمال المصدر تا باب التصریف

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریفی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی شود (تستی ۱ و تشریفی ۲ نمره)

تستی:

۱. کدام گزینه صحیح است؟ ب ۱۸۵ و ۱۸۱ (ع: ۱ د: ۳)
  - ا. ثلاثة عشر امرأة ☐
  - ب. ثالث ثلاثة عشر ☒
  - ج. ثلثة ثلاث عشر ☐
  - د. ثلاث عشرة رجلاً ☐
۲. در کدام گزینه مرفوع بودن فعل مضارع صحیح است؟ الف ۱۴۳ (ع: ۳ د: ۳)
  - ا. وحسبوا أن لا تكون فتنة ☒
  - ب. ما كان الله ليعذبهم وأنت فيهم ☐
  - ج. يا ليتني كنت معهم فأفوز ☐
  - د. فهل لنا من شفاع فيشفعوا لنا ☐
۳. تننیة کدام کلمه غلط است؟ ا ۲۰۷ (ع: ۳ د: ۳)
  - ا. عصا (من عصو) ← عصيان ☒
  - ب. صحراء ← صحراوان ☐
  - ج. حمراء ← حمرايان ☐
  - د. قاضی ← قاضيان ☐
۴. دلیل منصوب بودن اسم پس از صفت مشبّهه چیست؟ ج ۲۳ (ع: ۱ د: ۲)
  - ا. علی التشبيه بالمفعول به ☐
  - ب. علی أنّه مفعول به أو تمييز ☐
  - ج. علی التشبيه بالمفعول به فی المعرفة وعلی التمييز فی النكرة ☒
  - د. علی التشبيه بالتمييز ☐

تشریحی:

- * قبول تأخیر و تعریف لما أخبر عنه ها هنا قد حتما
 كذا الغنى عنه بأجنبي أو بمضمّر شرط فراع ما رعو
۱. ا. با توجه به متن، شروط اسمی را كه به وسیله «الذی» از آن خبر داده می شود، بنویسید. ب. آیا اخبار از «هاء» در «زید ضربته» صحیح است؟ چرا؟ ۱۷۲ (ع: ۲ د: ۲)
    ۱. قبول تأخیر. ۲. قبول تعریف. ۳. الغنى عنه بأجنبي. ۴. الغنى عنه بمضمّر.
    - ب. صحیح نیست؛ زیرا: لأنّه لا يمكن الغنى عنه بأجنبي (لأنّه عائد إلى المبتدأ).
  ۲. ا. تفاوت اختصاص با ندا را بنویسید. ب. در مثال «اللهم اغفر لنا أيتها العصابة» منادا و اختصاص را مشخص کنید. ۱۱۰ (ع: ۱ د: ۲)
    - ا. تفاوت اختصاص: ۱. إنه يجيء دون ياء. ۲. وفي أنه لا يجيء في أول الكلام.
    - ب. در مثال اللهم: منادی. اختصاص: أيتها (العصابة).
- * ومائة والألف للفرد أضف ومائة بالجمع نزرأ قد ردف
۳. متن فوق را همراه با مثال شرح دهید. ۱۷۹ (ع: ۲ د: ۱)

مائة وألف به مفرد اضافه می شوند و گاهی تمییز مائة جمع می آید مانند: فلبث فيهم ألف سنة. - و لبثوا في كهفهم ثلاث مائة سنين.

۴. کلمه «سحر» در هر یک از مثال‌های «جئت يوم الجمعة سحر» و «نجیناهم بسحر» منصرف است یا غیر منصرف؟ چرا؟ ۱۳۷ (ع: ۳: د:

۳)

ا. غیر منصرف، چون هم عدل دارد و هم تعریف. (جواب دیگر: چون از آن ظرفیت و تعیین قصر شده)

ب. منصرف، چون عدل ندارد. (جواب دیگر: چون ظرف مبهم است)

* علامة التأنيث تاء أو ألف وفي أسام قدّروا التا كالكتف ۱۹۳ (ع: ۲: د: ۲)

۵. ا. بیت بالا را توضیح دهید.

ب. دو راه از راه‌های شناخت تأنیث را در کلمه‌ای که تأنیث لفظی ندارد، همراه با مثال بنویسید.

ا. علامت تأنیث در اسم تاء تأنیث یا الف ممدوده یا الف مقصوره است و در برخی اسم‌ها، تاء در تقدیر گرفته شده.

ب. ۱. عود ضمیر مؤنث مثل «الکتف نهشته». ۲. استعمال اسم اشاره مؤنث مانند هذه جهنّم. ۳. برگشتن تاء در تصغیر مثل: کتف کتیفة. ۴. آمدن

حال مؤنث برای آن مانند «جئنی بکتف مشویة». ۵. آمدن خبر مؤنث برای آن مانند: «الکتف لذیذة». ۶. آمدن صفت مؤنث برای آن مثل: «الکتف

المشویة لذیذة».

* ياءٌ کیا الكرسي زادوا للنسب وكلّ ما تلبه كسره وجب ۲۳۸ (ع: ۱: د: ۲)

۶. طریقه ساخت اسم منسوب را از کلماتی که در آخر آنها «یاء مشدّد» است و ما قبل «یاء مشدّد» دو یا سه حرف وجود دارد، چگونه است؟ مثال بزنید.

حذف یاء اصلی و الحاق یاء نسبت مانند: کرسی ← کرسیّ.

نکته: در صورتی که ما قبل از «یاء مشدّد» دو حرف باشد، قلب نیز جایز است؛ مثل: علی ← علویّ.

۷. چرا «یعمراً» در مثال «یا غلام یعمراً» نمی‌تواند بدل باشد؟ ۶۶/۵ (ع: ۲: د: ۳)

لأنّه لو كان بدلاً لكان في تقدیره حرف النداء (لأنّ البدل في نيّة تكرار العامل) فيلزم ضمّه.

* فالنعت تابع مُتمّ ما سبق بوسمه أو وسم ما به اعتلق ۵۲ (ع: ۲: د: ۲)

۸. ا. به وسیله قیود مذکور در تعریف نعت، چه مواردی خارج می‌شود؟

ب. برای «بوسمه أو وسم ما به اعتلق» مثال بزنید.

ا. متم: یخرج، عطف النسق والبدل. أو وسم ما به اعتلق: یخرج التأكيد والبيان. ب. جاءنی زید العالم و جاءنی زید العالم أبوه.

۹. در مثال‌های زیر، اعراب توابع منادا را همراه با دلیل بنویسید. ۹۵ (ع: ۳: د: ۲)

ا. یا زید العاقل والکریم الأب: ج. دو احتمال: ۱. رفع حملاً علی اللفظ یا زید العاقل والکریم. ۲. نصب حملاً علی الموضع یا زید العاقل والکریم.

ب. یا زید و غلام زید: ج. نصب: واجعل کمستقلّ نسقاً.